

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ПРОГРАМА
дисципліни

**“ОСНОВИ
УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ”**

(для молодших спеціалістів)

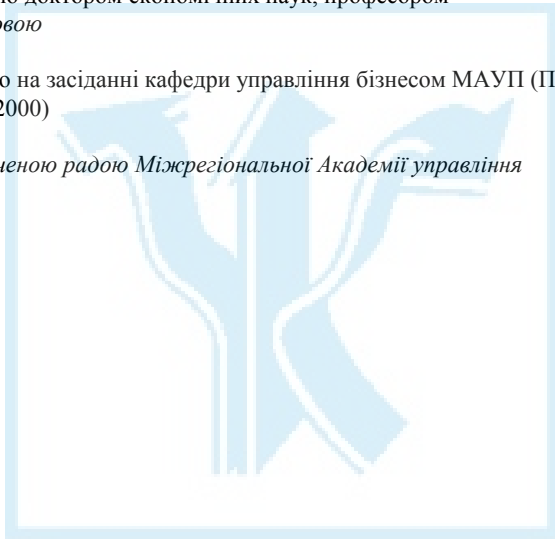
МАУП

Київ 2001

Підготовлено доктором економічних наук, професором
Л. І. Федуловою

Затверджено на засіданні кафедри управління бізнесом МАУП (Протокол №
4 від 30.11.2000)

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління
персоналом*

Федулова Л. І. Програма дисципліни “Основи управління бізнесом” (для молодших спеціалістів). — К.: МАУП, 2001. — 16 с.

Методична розробка містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи управління бізнесом”, завдання для контрольних робіт, контрольні питання та тести, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2001

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах сучасної ринкової економіки ділові люди, реалізуючи підприємницькі ініціативи, неодмінно вступають у взаємовідносини з іншими людьми. Поняття “бізнес” і “підприємництво” близькі за суттю, але термін “бізнес” — ширший, він охоплює відносини між усіма учасниками ринкової економіки і включає дії не лише підприємців, а й споживачів, найманих працівників, державних структур. Бізнес — це робота, центральна магістраль у нашій соціально-економічній системі.

Мета вивчення дисципліни “Основи управління бізнесом” — ознайомитися із законами і принципами, за якими розвивається бізнес, необхідними для майбутньої професійної діяльності менеджера.

Завдання курсу:

- навчити студентів правильно аналізувати цілі, завдання організації бізнесу, досліджуючи соціально-економічні аспекти, дію навколишнього середовища;
- ознайомити студентів з основами бізнесу, надати базисну інформацію в галузі ділових операцій;
- ознайомити студентів з механізмом організації управління бізнесом, проблемами бізнесу інтеграційного характеру;
- сформувати навички аналізу та вироблення комплексних підходів при організації власної справи.

Система вивчення дисципліни побудована окремими блоками, які своєю чергою містять теоретичну та практичну частини.

Змістова частина матеріалу містить:

- постановку проблемної ситуації (проблеми бізнесу);
- викладання матеріалу, необхідного для вирішення проблеми (включаючи закони, нормативні акти тощо);
- комплексні практичні приклади;
- ділові та рольові ігри;
- вправи, виконувані за допомогою ПК;
- тренінгові матеріали (закони, планові документи, інструкції щодо проведення аналітичної роботи);
- інструкції щодо практичної роботи;
- завдання для самоконтролю знань тих, хто навчається.

Вивчення дисципліни “Основи управління бізнесом” передбачає міждисциплінарні зв’язки з курсами “Менеджмент”, “Маркетинг”, “Основи економічної теорії” та ін.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ”

№ п/п	Назва розділу і теми
	Вступ
	I. Економіка і бізнес
1	Природа бізнесу та його економічна основа
2	Економічна свобода і підприємництво
	II. Організація бізнесу
3	Формування структур підприємницького бізнесу
4	Механізм створення власної справи (бізнесу)
	III. Функціонування бізнесу
5	Виробнича діяльність підприємств бізнесу
6	Комерційна діяльність підприємств бізнесу
7	Інфраструктура бізнесу
	IV. Процес управління бізнесом
8	Особливості менеджменту підприємств бізнесу
9	Функціональне управління в бізнесі
10	Державне регулювання бізнесу

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ”

Вступ

Мета, завдання, методологія, методика вивчення дисципліни. Роль і місце дисципліни в економічній теорії, значущість у підготовці спеціалістів до діяльності в умовах ринкових відносин. Структура дисципліни. Зв'язок з іншими дисциплінами.

Розділ I. Економіка і бізнес

Тема 1. Природа бізнесу та його економічна основа

Суть бізнесу. Бізнес як вид економічної діяльності. Необхідність виникнення бізнесу. Ознаки бізнесу. Суб'єкти бізнесу: підприємці, колективи підприємців, індивідуальні та колективні споживачі, працівники,

державні структури. Стратегія і тактика бізнесу. Економічна основа бізнесу.

Тема 2. Економічна свобода і підприємництво

Економічна свобода — основна умова розвитку бізнесу. Рушійні сили бізнесу. Підприємництво як елемент бізнесу і тип господарювання. Підприємницький, споживчий, трудовий і державний бізнес.

Розділ II. Організація бізнесу

Тема 3. Формування структур підприємницького бізнесу

Підприємницький бізнес як елемент системи бізнесу. Характерні ознаки підприємницького бізнесу. Принципи й умови організації підприємницького бізнесу. Компоненти підприємницького бізнесу: виробництво продукції, комерція (торгівля), комерційне посередництво. Типи підприємницьких фірм. Поняття “підприємство”, “фірма”, “галузь”.

Тип власності як якісна характеристика розмежування підприємницьких фірм. Класифікація типів бізнесу. Приватні фірми, колективні підприємства, державні та муніципальні підприємства, об’єднання підприємств, філії та представництва фірм.

Правові форми підприємств: одноосібне володіння; партнерство, кооперативне підприємництво.

Роль і місце корпорацій у світовій системі ринкової економіки.

Система малого бізнесу. Характеристика малого підприємництва.

Фінансово-промислові групи: характеристика, шляхи утворення. Види регулювання діяльності фінансово-промислових груп.

Тема 4. Механізм створення власної справи (бізнесу)

Ідея та види діяльності. Установчі документи: види та процес їх підготовки. Статутний фонд. Принципи формування статутного фонду. Порядок державної реєстрації власного бізнесу. Можливі варіанти припинення діяльності підприємств бізнесу.

Поняття бізнес-плану. Методи розробки бізнес-плану. Види бізнес-планів, їх відмінності.

Структура бізнес-плану, її характерні особливості.

Розділ III. Функціонування бізнесу

Тема 5. Виробнича діяльність підприємств бізнесу

Місце й роль виробничої діяльності у структурі бізнесу. Особливості розділу “виробнича діяльність” у бізнес-плані.

Створення матеріальних благ і прибутку — основа функціонування виробництва. Комерційний розрахунок — метод ведення виробничо-господарської діяльності.

Тема 6. Комерційна діяльність підприємств бізнесу

Маркетинг як складова комерційної діяльності. Торгівля і ко-мерція. Особливості зовнішньої та міжнародної торгівлі. Біржова діяльність. Види бірж, їх характеристика. Технологія біржових операцій.

Комерційні угоди: поняття, порядок укладання.

Роль посередництва в комерційній діяльності.

Тема 7. Інфраструктура бізнесу

Модель бізнесу, її структура. Фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на бізнес.

Система фінансового обслуговування бізнесу. Основні джерела фінансування бізнесу. Кредити. Лізинг. Факторинг. Франчайзинг. Венчурний капітал. Система страхування. Податкова система.

Система забезпечення функціонування бізнесу. Інформаційно-технологічні системи. Рекламні агентства і засоби масової інформації. Консалтингові та аудиторські компанії. Система регулювання зайнятості.

Розділ IV. Процес управління бізнесом

Тема 8. Особливості менеджменту підприємств бізнесу

Управління, спрямоване на результати. Відмінні риси керівника за результатами та керівника за внеском (виконанням відповідних функцій).

Підприємницьке управління. Функції менеджменту: планування, організація, мотивація, контроль, їх взаємозв'язок.

Менеджер — організатор ефективного управління. Базові операції менеджера.

Організаційні структури підприємств бізнесу. Фактори, що впливають на структуру підприємства.

Особливості підприємницького управління на новому підприємстві.

Тема 9. Функціональне управління в бізнесі

Управління персоналом. Критерії добору персоналу: освіта та досвід, інтелект, особисті риси, фізичні дані, диспозиція. Добір і навчання кадрів. Формування працездатних груп. Фактори, що впливають на ефективність роботи групи: розмір, склад, групові норми, конфліктність, статус членів групи, роль членів групи. Принципи ефективного управління персоналом.

Управління виробництвом: суть і функції. Стратегічні рішення в галузі виробництва. Управління конкурентоспроможністю. Особливості організації виробництва. Оперативне управління виробництвом.

Управління інноваціями. Інноваційний підхід у розвитку бізнесу. Джерела інноваційних ідей. Принципи інновацій. Організація інноваційної діяльності.

Управління фінансовою діяльністю в бізнесі. Основні джерела фінансування: власні, запозичені.

Фінансова стійкість підприємств бізнесу. Планування фінансів. Беззбитковість бізнесу. Прогноз руху готівки. Оборотний капітал та управління коштами. Аналіз фінансів.

Тема 10. Державне регулювання бізнесу

Реальні завдання державного регулювання бізнесу, їх характеристика. Необхідність державного регулювання. Механізм регулювання бізнесу.

Прямі методи регулювання ринку. Пряме бюджетне фінансування.

Непрямі методи ринкового регулювання: ціноутворення, система податків, політика доходів і витрат.

Основні моделі державного регулювання. Державна підтримка малого бізнесу. Програма сприяння розвитку малого і середнього бізнесу.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання є складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи студентів.

Мета контрольної роботи — закріпити теоретичні знання, здобуті студентом у процесі вивчення курсу “Основи управління бізнесом”, виробити вміння самостійно працювати з навчальною, спеціальною літературою, законодавчими актами.

Зміст роботи має відповідати плану і відбивати суть теми, що розглядається.

Номер варіанта контрольної роботи студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А, Б, В	1
Г, Д, Е	2
Є, Ж, З	3
І, Й, К	4
Л, М, Н	5
О, П, Р	6
С, Т, У	7
Ф, Х, Ц	8
Ч, Ш, Щ	9
Ю, Я	10

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Необхідність виникнення бізнесу. Економічна основа бізнесу.
2. Підприємництво як елемент бізнесу і тип господарювання.
3. Складіть алгоритм створення та реєстрації підприємства.

Варіант 2

1. Характеристика підприємницького, споживчого та державного бізнесу.
2. Види підприємств відповідно до законодавства України, їх відмінність.
3. Складіть установчий договір, необхідний при створенні власного підприємства.

Варіант 3

1. Принципи й умови організації підприємницького бізнесу.
2. Основні форми бізнесу: класифікація та характеристика.
3. Ви збираєтесь відкрити власну справу — приватне підприємство з продажу сільськогосподарської продукції. Сформулюйте й обґрун-

туйте мету та завдання діяльності підприємства, які повинні бути записані в статуті.

Варіант 4

1. Комерційний розрахунок як метод ведення виробничо-господарської діяльності.
2. Інфраструктура бізнесу: поняття й характеристика.
3. Ви є власником автомобіля. Які витрати ви нестимете при експлуатації автомобіля? Які з названих витрат будуть явними, а які — неявними? Згрупуйте названі витрати на постійні та змінні.

Варіант 5

1. Комерційні контракти та посередництво: суть, характеристика, значення.
2. Система фінансового обслуговування бізнесу.
3. Чи означає надмір пропозиції будь-якого товару, що він нікому не потрібний? Чи означає виникнення дефіциту будь-якого товару, що він вкрай необхідний? Аргументуйте свою позицію з цих питань. Наведіть приклади зазначених ситуацій.

Варіант 6

1. Бізнес-план як інструмент виробничої діяльності: характеристика, структура.
2. Етика сучасного бізнесу.
3. Складіть організаційні структури управління таких форм підприємств:
  - відкритого акціонерного товариства;
  - малого приватного підприємства;
  - державного підприємства.

Варіант 7

1. Система забезпечення функціонування бізнесу: її структура та характеристика.
2. Роль менеджменту в малому бізнесі.
3. В яких випадках підприємства звертаються до лізингу і факторингу? Чи можна ці операції назвати специфічними формами кредиту? Відповіді обґрунтуйте прикладами.

Варіант 8

1. Механізм державного регулювання бізнесу.
2. Стратегія і тактика бізнесу.
3. Мале підприємство, створене у минулому році групою громадян із середнім рівнем доходів, займається виробництвом візитних карток та іншими художньо-оформлювальними послугами. Конкуренція на ринку цих послуг досить висока. Наведіть заходи, які допомогли б цій фірмі залишитися на ринку (наприклад, ідеї нових товарів, фінансова політика, товарний знак та ін.).

Варіант 9

1. Біржі та біржові операції.
2. Малий бізнес: характеристика, особливості.
3. Розробіть контракт з торговим агентом:
  - 1) який вам особисто добре знайомий за спільними торговельними операціями;
  - 2) який розповсюджує також і продукцію конкурентної фірми.

Варіант 10

1. Установчі документи. Статутний фонд і його формування. Дайте характеристику та наведіть приклади.
2. Економічна психологія та економічне мислення у сучасному бізнесі.
3. Складіть цінову карту за окремими районами міста на певний день (набір товарів оберіть самі).

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Суть бізнесу.
2. Необхідність виникнення бізнесу.
3. Характерні ознаки бізнесу.
4. Характеристика суб'єктів бізнесу.
5. Стратегія і тактика бізнесу.
6. Особливості економічної основи бізнесу.
7. Поняття економічної свободи.
8. Рушійні сили бізнесу.
9. Підприємництво як елемент бізнесу.
10. Поняття підприємницького бізнесу.

11. Характеристика компонентів підприємницького бізнесу.
12. Класифікація типів бізнесу.
13. Організаційно-правові форми підприємств.
14. Характеристика одноособового володіння.
15. Партнерство як правова форма підприємництва.
16. Корпоративне підприємство.
17. Система малого бізнесу.
18. Поняття фінансово-промислової групи (ФПГ).
19. Види регулювання діяльності ФПГ.
20. Концепція (головна ідея) бізнесу.
21. Характеристика установчих документів.
22. Принципи формування статутного фонду.
23. Порядок державної реєстрації малого бізнесу.
24. Поняття бізнес-плану.
25. Відмінності основних видів бізнес-плану.
26. Виробнича діяльність як компонент бізнесу.
27. Поняття комерційного розрахунку.
28. Комерційна діяльність як компонент бізнесу.
29. Роль маркетингу в бізнесі.
30. Поняття комерційної угоди.
31. Роль посередництва в комерційній діяльності.
32. Поняття інфраструктури бізнесу.
33. Система фінансового обслуговування бізнесу.
34. Система забезпечення функціонування бізнесу.
35. Фактори, що впливають на організацію управління бізнесом.
36. Поняття структури управління.
37. Особливості управління новим підприємством.
38. Поняття працездатної групи підприємства.
39. Вимоги до особи менеджера малого бізнесу.
40. Умови організації роботи командою.
41. Основні критерії підбору персоналу в бізнесі.
42. Принципи управління персоналом.
43. Особливості організації виробництва в бізнесі.
44. Функції оперативного управління виробництвом.
45. Поняття “рентгенограма бізнесу”.
46. Основні джерела інноваційних ідей.
47. Роль інновацій у малому бізнесі.
48. Можливості системи франчайзингу для фінансування бізнесу.
49. Поняття венчурного капіталу.

50. Поняття фінансової стійкості підприємства.
51. Мета розробки фінансового плану.
52. Поняття точки беззбитковості.
53. Характеристика показників аналізу фінансів підприємств бізнесу.
54. Необхідність державного регулювання бізнесу.
55. Прямі методи регулювання ринку.
56. Непрямі методи ринкового регулювання.
57. Державна підтримка малого бізнесу.
58. Поняття підприємницького управління.
59. Базові операції менеджера в малому бізнесі.
60. Організаційні структури підприємств бізнесу.

КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ

1. Класична модель підприємництва орієнтована:

- а) на оновлення економічної системи держави;
- б) на пошук зовнішніх додаткових джерел ресурсів;
- в) на активне використання нових управлінських рішень задля постійного зростання економічної та соціальної ефективності підприємницької діяльності.

2. Чистий франчайзинг як особлива форма ведення бізнесу передбачає:

- а) комплексне забезпечення бізнесу франчайзоотримувача;
- б) отримання лише права використовувати назву іншої фірми та її товарний знак;
- в) придбання ліцензії на продаж (виробництво) певних видів продукції з товарним знаком виробника.

3. Спільна підприємницька діяльність — це:

- а) підрядне виробництво;
- б) пряме інвестування;
- в) ліцензування;
- г) підприємство спільного володіння.

4. На вибір організаційної структури управління підприємством безпосередньо впливає:

- а) кількість виробників;
- б) стратегія підприємства;
- в) обсяг реалізації продукції (послуг).

5. Підприємство набуває прав юридичної особи з дня:

- а) укладання і підписання установчих документів;
- б) відкриття розрахункового рахунка в банку;
- в) державної реєстрації;
- г) виготовлення печатки підприємства.

6. Учасники товариства з додатковою відповідальністю несуть відповідальність за борги товариства:

- а) у межах належних їм внесків;
- б) солідарна відповідальність усім майном;
- в) у межах належних їм внесків і майном у розмірі, кратному внеску;
- г) у межах належних їм акцій.

7. Ринок, що займається торгівлею цінних паперів, називають:

- а) товарною біржею;
- б) фондовою біржею;
- в) валютним ринком.

8. Зазначте, за яким критерієм визначають малий бізнес:

- а) незалежність власника;
- б) менше ніж 100 співробітників;
- в) усе перелічене.

9. Виконавчим органом акціонерного товариства, який здійснює керівництво поточною діяльністю, є:

- а) правління товариства або інший орган, передбачений статутом;
- б) спостережна рада;
- в) ревізійна комісія;
- г) загальні збори акціонерів.

10. Резюме бізнес-плану — це:

- а) короткий опис змісту бізнес-плану;
- б) вступ до бізнес-плану;
- в) короткий опис найбільш важливих і значущих аспектів бізнесу.

11. Витрати підприємства поділяються на прямі та непрямі:

- а) за економічним характером витрат;
- б) за ступенем їх однорідності;
- в) за способом обчислення на одиницю продукції;
- г) за реакцією витрат на зміну обсягу виробництва.

12. Прибуток — це:

- а) виручка від підприємницької діяльності за вирахуванням матеріальних і прирівняних до них витрат;
- б) частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу та комерційну діяльність;
- в) виручка від підприємницької діяльності;
- г) дохід підприємства.

13. Основними елементами державної системи підтримки підприємницької діяльності є:

- а) вихід економіки з кризи та стабілізація економічної ситуації;
- б) створення сприятливих умов для зовнішньоекономічної діяльності;
- в) прискорення процесу розвитку малого бізнесу;
- г) забезпечення правових гарантій свободи підприємницької діяльності.

14. Компонентами підприємницького бізнесу є:

- а) виробництво продукції;
- б) комерція (торгівля);
- в) комерційне посередництво;
- г) усе перелічене.

15. Тип підприємницької діяльності, що передбачає самостійне ведення справ в особистих інтересах, — це:

- а) партнерство;
- б) одноособове володіння;
- в) корпорація.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бизнес-план как инструмент выживания // ЭКО. — 1996. — № 9. — С. 30–34.
2. Глухов В. В. Экономика малого предприятия. — СПб.: Спец. лит., 1997.
3. Грибов В. Д. Менеджмент в малом бизнесе: Учеб. пособие. — М.: Финансы и статистика, 1999.
4. Грибов В. Д. Основы бизнеса. — М.: Ин-т экономики и права, 1998.
5. Друкер П. Рынок: как выйти в менеджеры. — М.: Бук Чембэр Интернешнл, 1992.
6. Как добиться успеха: Практ. советы деловым людям / Под ред. В. Е. Хруцкого. — М.: Республика, 1991.
7. Лунев В. Л. Тактика и стратегия управления фирмой: Учеб. пособие. — М.: Финпрес, НГАЭиУ, 1997.
8. Мескон М. Х., Боуви К. Л., Тилл Дж. В. Современный бизнес: Учебник: Пер с англ.: В 2 т. — М.: Республика, 1995.
9. Михайлов В. Азбука бизнеса (как начать свой бизнес). — СПб.: Союз, 1998.
10. Основы предпринимательского дела. Благородный бизнес / Под ред. Ю. М. Осипова. — М.: Изд-во МГУ, 1992.
11. Основы свободного предпринимательства / Дж. В. Аллен и др. — К.: УкрНИИНТИ, 1992.
12. Оценка бизнеса: Учебник / Под ред. А. Г. Грязновой, М. А. Федотовой. — М.: Финансы и статистика, 1998.
13. Харви Маккей. Как уцелеть среди акул. — М.: Экономика, 1991.
14. Хойер Б. Как делать бизнес в Европе. — М.: Прогресс, 1992.
15. Хоскинг А. Курс предпринимательства. — М.: Междунар. отношения, 1993.
16. Черкасов В. Управлінська діяльність менеджера. — К.: Ваклер, 1998.
17. Штайнкофф Д., Берджес Д. Основы управления малым бизнесом. — М.: Бином, 1997.
18. Щёкин Г. В. Управление бизнесом. — К.: МАУП, 1999.
19. Яккока Л. Карьера менеджера. — М.: Прогресс, 1990.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Основи управління бізнесом”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи управління бізнесом”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	7
Завдання для контрольних робіт	8
Контрольні питання	10
Контрольні тести	12
Список рекомендованої літератури	15

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
В. І. Чумак
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-658

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП